

ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ОБЛАСТІ

Удосконалення структури управління економікою області передбачає вирішення проблем на основі регіонально-цілісного підходу. Йдеться про функції місцевих органів влади, насамперед у межах адміністративних областей.

На цьому рівні завдання, що вимагають для свого вирішення державного втручання, регулювання комбінованими методами адміністративного та економічного впливу, можуть звестись до такого переліку:

— забезпечення пропорційного використання регіональних ресурсів;

— забезпечення реалізації принципу соціальної справедливості у межах регіону;

— досягнення ефективної міжгалузевої, міжфірмової взаємодії при вирішенні завдань, пов'язаних із збереженням або відновленням екологічної рівноваги в масштабах регіону в цілому;

— сприяння реалізації загальнодержавної стратегії щодо формування збалансованих систем розселення, упорядкування міграцій населення;

— сприяння на місцях формуванню матеріально-технічних елементів ринкової інфраструктури.

Певні і доволі специфічні проблеми доводиться вирішувати і органам регіонального управління на рівні муніципій міст.

Якщо взяти до уваги, що місто є цілісність, об'єктивна єдність соціуму, його природного та синтетичного середовищ, продукт єдиного історичного процесу, то і управляється воно повинне як єдине ціле. З огляду на це, є усі підстави стверджувати, як свідчить практика, повну безперспективність районних (у місті) рад. Окремі територіальні утворення міста, навіть віддалені одне від одного і від його центру, не повинні мати ні юридичної, ні економічної автономії. Адже місто — це єдина система робочих місць, єдина система магістральних комунікацій.

Як нонсенс слід розглядати сесії районних рад, що встановлюють власні закони, правила життєдіяльності для окремих клітин загально-міського організму.

Вдосконалюючи структуру управління в області, слід вважати, що муніципальна власність повинна мати єдиного власника — загально-міського в особі міськради.

Остання, як і будь-який власник, має право продавати об'єкти власності, здійснювати їх приватизацію, здавати в оренду, передавати у тимчасове користування іншим суб'єктам господарювання.

Що ж до функцій муніципального органу, то світовий досвід країн доводить, що, навіть за умов переважання ринкового сектора економіки і приватної власності, такі органи розробляють перспективні індикативні плани і довгострокові програми соціально-економічного розвитку міста у єдності з його регіональним середовищем, вирішення оперативних питань розвитку усіх ланок комунального господарства, підтримання громадського порядку, забезпечення громадян садово-городніми ділянками тощо.

Розподіл завдань в органах управління області повинен здійснюватись згідно з багатоступеневою організацією системою державного апарату по вертикалі, а також з відповідними певними самостійними організаційно-правовими і економічними функціями у межах одного району по горизонталі. Тобто соціально-економічні функції місцевих рад повинні зайняти вирішальне місце у системі управління. Коло проблем, що вирішують органи виконавчої влади, має охоплювати не тільки керівництво господарством, а також законодавчі і координаційні дії щодо підприємств та організацій. Це потребує належних повноважень і певної компетенції державних службовців. Передача функцій комплексного планування та регулювання територіальної організації господарства регіональним (районним) органам управління може стати серйозною передумовою стабілізації економіки.

З метою координації дій окремих галузей на рівні регіону (області) можуть створюватись оперативні комісії по кожній програмі, з повноваженнями як контролю, так і в разі необхідності перерозподілу ресурсів між учасниками програми, міжгалузевого узгодження інтересів, району, області. Місцеві органи управління повинні більш дієво застосовувати економічні, соціальні, організаційні та правові важелі впливу на розвиток економіки (планові показники, ціни, тарифи, плату за ресурси та їх розподіл, податки, правові та нормативні акти, санкції, договірні зобов'язання тощо). Має бути проведена робота по суворому обліку наявних ресурсів та можливостях їх оптимального використання. На основі програмно-цільових методів вважається необхідним розробка пакету заходів на рівні кожного району щодо розвитку економіки, з урахуванням спеціалізації та особливостей впровадження відповідних заходів.

Серйозні економічні труднощі, що зумовлені комплексом проблем породжують прагнення стабілізувати падіння виробництва як на урядовому, так і на регіональному рівнях.

У цих умовах уявляється актуальним розгляд пропозицій щодо регіонально-цілісного підходу реформування економічних відносин, і насамперед, вирішення проблем вдосконалення управління економічними суб'єктами на мікрорівні. Такий підхід передбачає теоретичне обґрунтування комплексного розвитку і спеціалізації економічних районів, виважену структурування управління, що базується на системному принципі.

Вітчизняний та зарубіжний досвід свідчать, що цільові комплексні регіональні програми виявляються найбільш плідним засобом управління економікою здебільшого у тих випадках, коли виникає потреба у прискоренні збалансованого розвитку окремих регіонів, підвищенні ефективності використання місцевих природних ресурсів, вдосконаленні структури органів управління регіону, використовуючи сприятливі умови та особливості географічного змісту, спеціалізації виробництва.

Остання передумова може передбачати введення для регіону режиму найбільшого сприяння вітчизняним та іноземним інвестиціям, інтенсивному розвитку підприємництва, внутрішній та міжнародній торгівлі, банківській діяльності, функціонуванню ринкових структур тощо.

Вищезгаданий ракурс питання може бути розглянутий з точки зору створення своєрідного територіально-промислового комплексу або регіонального вільного економічного простору (зони). Така програма повинна базуватись на жорсткій, частково незалежній в економічному плані системі регіонального розвитку і управління. В основі системи повинно реалізовуватись два принципи: зав'язка в основному економічному ланцюгу виробника – переробника – споживача; єдине адміністратив-

но-територіальне управління економікою району з певною долею незалежності від обласного центру. Останнє повинно стати елементом регіональної економічної політики. Зазначений підхід може бути реалізований у випадку формування на території області елементів вільного економічного простору. Реформування соціально-економічних, політичних і правових напрямків діяльності регіону в рамках вищезгаданого передбачає поряд з іншим і розвиток системи регіонального управління.

Економічний потенціал такого простору формується шляхом делегування місцевими радами базового рівня визначених функцій обласній раді народних депутатів або безпосередньо органу, який керує господарським розвитком регіону на договірних умовах, своїх повноважень по розпорядженню ресурсами місцевого значення і об'єктами, що знаходяться у їх власності. Створюється спеціальний орган господарського розвитку, наприклад, департамент, якому обласна рада на умовах генеральної угоди передає у користування земельні ділянки, об'єкти інфраструктури, природні ресурси. Аналогічні структури можуть функціонувати і на районному рівні.

Таким чином, система управління вільного економічного простору передбачає функціонування виконавчих структур у вигляді департаментів, склад яких затверджується Пленумом уповноважених представників (делегатів) усіх структуруютьючих простір економічних суб'єктів. На чолі департаменту стоїть його Виконавчий Президент, що обирається Пленумом терміном на 4 роки, але не більше, ніж на два строки підряд. При департаментах створюються Консультативна рада та Регіональне Правління. Перша аналізує варіанти економічного розвитку та виконує конкретні пропозиції щодо реалізації програмних завдань соціально-економічного розвитку. Друге здійснює оперативне управління виробництвом, матеріальними потоками, виконує адміністративні та координуючі функції на місцях включно до конкретних підприємств. Правління займається безпосередньо питаннями поточного керівництва і діє на господарському основі.

Спеціалізація районів здійснюється за власними програмами в узгодженості з метою вільного економічного простору регіону. Для успішного забезпечення функціонування зазначеного економічного анклаву департамент простору має бути наділений повноваженнями відповідних міністерств та уряду на обумовлений термін. (Пільги, відповідальність, звітність, юридичні гарантії, обсяги та строки інвестицій і таке інше).

При цьому повинні зберігатись принципи взаємодії інтеграції та самостійності регіонів у єдиному економічному просторі. Конкретно це означає: створення загальної кредитно-фінансової системи і зміцнення національної валютної зони; введення райональної федерально-податкової системи; формування умов вільного переміщення товарів, капіталу та продуктивних сил.

Таким чином, запропонована модель впровадження елементів вільного економічного простору може стати складовою частиною вдосконалення структури регіонального управління економікою.

З іншого боку, нагально потребують вирішення проблеми щодо більш чіткого розмежування власності. Тому уявляється необхідним оптимальний поділ державних монополічних утворень у процесі реформування їх організаційних структур, корпоратизації та приватизації. Тут можуть мати місце як економічні, так і примусові заходи, спрямовані на зниження рівня монополізації ринків та створення відповідних умов для посилення конкуренції. Ініціаторами проведення поділу чи відокремлення можуть бути як органи державної влади, так і безпосередньо підприємства. За даними обласного територіального відділення Ан-

тимонопольного Комітету України ринки товарних груп промислової продукції, робіт, послуг на 70 відсотків є монополізованими. Питання піддається вирішенню за умови раціонального, а можливо, й більш жорсткого характеру регіональної керованості процесами приватизації з боку органів місцевого самоврядування. Основою такої роботи можуть стати спеціалізовані програми на рівні кожного району щодо демонополізації виробничих структур із строго визначеними термінами та формою відповідальності.

Створення та розвиток різних форм і типів власності обумовлює регіональний контроль за процесами приватизації і подальшим використанням колишньої державної власності. Критеріями перетворення власності є конкретно визначена економічна та соціальна ефективність експлуатації її об'єктів; зміни у бюджетно-податковій системі шляхом розподілу джерел податкових надходжень між федеральним, регіональним та районним рівнями; постійна корекція статусу районів з боку обласних органів з метою збалансованого розвитку територіальних пропорцій у різних сферах економіки.

Джерела та література:

1. Б. В. Буглай, Н. Н. Ливенцев. Международные экономические отношения. — М., 1996.
2. Я. Войтко, О. Білкун. Вільні економічні зони (переклад з англ.). — К., 1993.
3. Макконниел К. Р., Брю С. Л., Экономика: принципы, проблемы и политика. (Перевод с англ.) 11 изд. — К., — 1993.
4. Звіт про світовий розвиток: Важке завдання розвитку (переклад з англ.). 3-43, К., 1994.
5. В. А. Поповкін. Регіонально - цілісний підхід в економіці. — К., 1993.
6. Економічна реформа: Антологія. Т. 1—4. — К., 1995.
7. ON «Monthly Bulletin of Statistics», June, 1997. P. 1—6, 248.
8. The Challenge of Free Econes Zones in Central and Eastern Europe. — NY., 1991.
9. Forsner D., Ballanco R. Competing in a Global Economy. — London, 1990.
10. International Economic Cooperation . — Chicago, 1988.

